

בענינא דיזמא

שמונה שנים של יתמות

יארצייט השמיני של קוה"ק רשכבה"ג מרנא אילת השחר צוק"ל - דברי זכרון מתלמידיו המשגיח והחברותא ועוד

המשגיח הגה"צ רח"י מישקובסקי שליט"א

נמסר בעצרת המרכזית ע"י ישיבותיו ארחות תורה בהשתתפות ראשי ורבני המוסדות שליט"א וקהל אלפים על ציון מרן צוק"ל ביום היארצייט:

שמונה שנים של יתמות. יש שני פרקים בתהילים שמתחילים על השמינית. פרק ו' "למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד", ופרק י"ב "למנצח על השמינית מזמור לדוד". דבר מאוד מעניין השמינית הזו, אומר רש"י: **'כינור של שמונה נימין ושמינית שמו'.**

שתי המזמורים האלה הם שתי התקופות שהכרנו וידענו בחיים של מרן ראש הישיבה זיע"א. גם מה שכתוב בכותרות. הראשון - מה שאומרים בתחנון. שמה דוד מספר רחמי שמים גם בדכדוכה של נפש. והשני זה תפילה להשמדת העריצים ולשלום הנדכאים.

החלק הראשון זה היה החיים הפרטיים מה שמרן ראש הישיבה עבר בניסי ניסים, הוא סיפר, שנשאר בודד מהמשפחה שהיתה לו, כל בית ילדותו, בית הוריו, כולם נספו בשואה והוא נשאר בודד. וזה הרי זה התחנון. ואפילו בדכדוכה של נפש, אבל דבר מאוד מעניין, אם בפרק י"ב כתוב רק את המילים האלה: "למנצח על השמינית", פה בתחנון זה "למנצח בנגינות על השמינית". הראש ישיבה היה מספר את הדברים האלה בהודאה להשם יתברך שהשם הציל אותו. כל המשפחה נספתה ויד השם היתה עליו. נכון זה היה קשה ומאוד קשה. **אבל הוא נשאר לפליטה לביתו ולמען כלל ישראל.**

והחלק השני של הי"ב זה כבר מדובר על הכלל, בשנים שהנהיג את כלל ישראל. ושמה הוא ביקש על כולם מה שאנחנו צריכים. וזה היה שתי הדברים שהוא זכה. אנחנו יודעים שתמיד שמיני זה דבר שהוא למעלה מגדר הטבע. גם חנוכה זה שמונה. ידוע, שבע זה מידת הטבע, והשמינית זה למעלה מגדר הטבע. כל ההנהגה של הראש ישיבה היה נגד רצונו, נגד מה שהוא חשב, וזה הקדוש ברוך הוא זרק אותו למעלה.

כשהוא הגיע לארץ, כולם יודעים, הוא בכלל לא חלם, הוא רצה להיות נסתר, כמו שזה היה כל החיים. והתחיל אפילו טיפה לעבוד ביהלומים, כמה שעות בודדות לפרנסה, ולשבת וללמוד לעבוד את השם. אך הקדוש ברוך הוא לא נתן. הביא אותו אחרי יומיים לכולל תורת ארץ ישראל, ואח"כ לישיבה בכפר סבא. ושמה הוא נשאר, ומשם הוא הגיע לפוניבז' לשי"ק. ואחרי זה הלך והלך. עולם הישיבות הוא בכלל לא חלם להקים ישיבות. וממלכת התורה של ארחות תורה שהיום כבר פרוסה על כל חלקי הארץ, עם כל שבע הזרועות שלה. זה הכל היה דברים שהקדוש ברוך הוא זרק אותו למעלה. **כמה שהוא רצה להיות נחבא אל הכלים, נסתר, והקדוש ברוך הוא הביא אותו למעלה למעלה.**

יש דבר מאוד מעניין. שאלנו אותו פעם - את מרן ראש הישיבה. הוא הרי כל כך הרבה היה מדבר על ויתור. מה הוא הרוויח עם כל הויתורים שלו בכל החיים? אז הוא אמר לנו שני דברים.

"אני הייתי בודד, נשארתי לבד מכל המשפחה. גלמוד, בודד, תראה איזה משפחה יפה הקמתי, תראי איזה שבט, איזה בנים, איזה חתנים זכיתי, ולכל אחד יש את המשפחה שלו. כמה להודות להשם". והשני הוא אמר: **"רק פתחנו את ארחות תורה ומיד היא זכתה להתרומם, להיות אחת הישיבות הטובות בארץ"**. אז עוד לא היה את שאר הישיבות, היום זה כבר זרוע על פני כל הארץ. יש בילקוט שמעוני על פרק י"ב, "למנצח על השמינית וגו' הושיעה ה' כי גמר חסיד", זש"ה "אבד חסיד מן הארץ", שאל אדרינוס באיזה זכות אומה זו עומדת? אמרו לו: יש בה צדיקים יש בה יגיעים בתורה - לא לומדים בתורה, יגיעים בתורה, מיד גזר והטילו מרגזאות על הארץ - דברים שיפריעו ללמוד, רגיוזו אותם. ואז, כך כתוב, הם פסקו מללמוד. כיון שנתנו עליהם העול הזה חדלו מליגע בתורה, לפיכך אמר דוד: "הושיעה ה' כי גמר חסיד". ואז הוא ידע שיוכל להגיע להם.

ואז מה מספר המדרש, מעשה בחסיד אחד שאבדה מטרונא אחת קופסא מלאה דינרין ומצאה אותו חסיד הולכה לביתה, זה הייתה אבדה מאוד יקרה. ואז היא כביכול קיללה אותו. אמרו לה: לך הוא עושה טובה את מקללת אותו? הכל בילקוט שם. אמרה להם: 'אם יהיה עוד אחד כזה, לא יהיה לי מקום בעולם'.

אנחנו יודעים שכל זמן שמרן ראש הישיבה היה איתנו, חפץ עלינו, הניסים שהיו לנו את כל עם ישראל, לא רק את הישיבות, אלא כל עם ישראל, על כל

מה שיהיה עם הגיוס, אנחנו לא יודעים מה ילד יום, אז ברוך השם כל הישיבות למדו כסדרן, **כל זמן שראש ישיבה היה, כל הגזירות לא היו אז קיימים. הקדוש ברוך הוא נתן לו את הסייעתא דשמיא.**

אנחנו רק רוצים דבר קטן לסיום, הגאון רבי נתן רוטשילד שליט"א סיפר שהיה לו חבר שלמד איתו אצל הגאון הגדול רבי דוד סולובייצ'יק זצ"ל ואז הוא עבר לאמריקה, נהיה ראש ישיבה באמריקה, הוא סיפר לר' דוד איך נראים שמה אצלו באמריקה.

אמר לו ר' דוד: 'מה אפשר לבוא בטענות לדור הזה, את מי הם ראו? מה הם ראו? אני ראיתי את רבי ברוך בער, ראיתי את אבא. אני ראיתי מה זה המושגים האלה, שר' ברוך בער אומר, ברכה, איך שאבא אומר ברכת המזון, אשר יצר, והוא אומר ראיתי מה זה יראת שמיים. עלי יהיה תביעה, הדור הזה מה הוא ראה?'.

אמר לו אותו ראש ישיבה: 'אם מותר להגיד לראש ישיבה, אני לא חושב ככה. **אנשים שראו כאלה גדולים, יכולים גם להעביר מה שראו, זה גם ישפיע על הדור הזה'**. אמר לו ר' דוד: אתה צודק ואני חוזר בי.

אני חושב, התקבצו היום פה, לא בתור שום דבר, אבא. באנו לאבא. שלאבא יש יארצייט כל הילדים באים. זה לא נוגע לשום דבר, זה אבא. היה ראש ישיבה, היה גדול הדור, לנו זה אבא.

אנחנו צריכים לדעת, למען תספר דור אחרון, אנחנו צריכים להעביר מה שראינו אצל הראש ישיבה, ראינו מציאות של אדם שלא מעניין אותו שום דבר מהעולם הזה, מנותק לגמרי מהעולם הזה ומנהיג את העולם בכזו חוכמה. אדם שלא עניין אותו לא כסף, ולא כבוד, לא שום הנאות מהנאות העולם הזה, אדם שכל כולו היה למען הציבור, הפקיר את עצמו לגמרי, לא יום ולא לילה. ואיזה פחד מחטא, כולם יודעים, לא כעת הזמן לספר מה זה יראת שמים, הרי ראו עליו, כל דבר ודבר מה אני יענה אחרי מאה ועשרים.

והדבר הזה כרגע מוטל עלינו בתור בנים, מוטל עלינו בתור בנים להמשיך לספר לדור אחרון, "למען יספרו לדור אחרון", "צדיק מה פעל". מה ראינו, מה זה יראת שמים, מה זה ההתמדה, להיות אף "כי אם בתורת השם חפצוי". שום דבר לא מעניין אותו. הרבה הרבה סיפורים ואגדות נרקמו. אבל דבר אחד, "אין עוד מלבדו", רק בורא עולם. "אבן מקיר תזעק". להסתכל על המצבה שלו, לראות מה שהוא השאיר בצוואה, איזה מצבה פשוטה, שאפילו הכי פשוט לא כותבים כזו מצבה.

אמר פעם חתנא דבי נשיאה הגאון רבי זאב ברלץ זצ"ל: "הבעיה אצלו שהוא באמת ככה חשב שזה מגיע לו. שיותר מזה לא מגיע לו. הוא חשב שהוא אדם פשוט, חשב שהוא חי חיים פשוטים". **אבל האדם הזה, פשוט שינה את כל כדור הארץ עם הפשטות שלו.** ואנחנו, אין לנו אלא להיות כבנים ממלאי מקום, את הצוואה שהוא השאיר לנו.

אנחנו יודעים קודם כל שמבקשים, מתחננים. ידוע שבזמנים האלה יש סגולה להתפלל על הקבר. קודם כל על כל עם ישראל, על כל עולם התורה. בכלל, **ובפרט על המנהל ר' יעקב ויזר' בינסקי שיחי'**, שכבר עשרות שנים מוסר את נפשו לשם שמים. ובחסדי שמיים שבבריאות הגוף ויצליח הלאה. וכל הנדיבים, ידוע שרשכבה"ג מרן שר התורה זצ"ל אמר, **"שעל מי שהראש ישיבה התפלל בחיים, ממשיך להתפלל גם לאחר מאה ועשרים"**. הזכות שלו תעמוד לכל אלה.

והישיבות ימשיכו להתפתח, והישיבות ימשיכו לשגשג ולגדול. והעיקר ואנחנו נמשיך להיות בנים נאמנים, הולכים לאורו. בדרכו נלך, בדרכו נצעד. עד שנזכה למה שכתוב בסוף המזמור כ"ב של אילת השחר. "כי לה' המלוכה", זה הפסוק האחרון "כי לה' המלוכה ומושל בגוים". שנזכה לזה במהרה בימינו עם תחיית המתים. ואיתו ביחד נצעד לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן ואמן.

תלמידו - החברותא הגרמ"י שניידר שליט"א בעצרת בקו אילת השחר

מוצש"ק, פרשת וישב, ליל כ"ד כסלו תשפ"ו. אנחנו נמצאים עכשיו ביארצייט, בסוף השנה השמינית, כבר "שמונה שנים" שאנחנו יתומים, יתומים כפשוטו! "יתומים היינו ואין אבי". איי, האבא רוחני, שכולל כל כך הרבה.

מרן ראש הישיבה זצ"ל ביקש בצוואה שלו, שכבר מפורסמת בכל המקומות, שישתדל ומבקש, הוא לא חייב שום דבר, אף פעם לא חייב אף אחד, זה לא

הוראה, רק מבקש, אם רוצים לעשות לו טוב, לנשמה שלו, אז להשתדל בעיקר להרבות ביארצייט "בתורה ומעשים טובים". בתורה הוא כתב בעיקר, כמדומני, אולי גם הזכיר מעשים טובים.

אז מה אנחנו צריכים לדבר, רק יתכן שדבר שזה דברי התעוררות עם זכרוננו, זה גם בחינה של "שפתותיהם דובבות בקבר". אני רוצה להביא הספד, שאמר על הגאון הצדיק ר' שרגא צבי גרוסברד זצ"ל, לפני שלושים ושתיים שנה. אור לכ"ט חשוון תשנ"ד. הראש הישיבה דיבר בישיבה קטנה פוניבז', ששמה רבי שרגא היה פעם משגיח, והי' מתפלל שם, הי' "גברא רבא" מאוד.

אני רוצה להקריא את ההספד הזה, אני חושב שזה יהיה עילוי נשמה גדול מאוד, זה נוגע הלכה למעשה. למעשה הרי לא מספידים הספד אחרי י"ב חודש, כך התחיל את ההספד על מרן הרב שך זצוק"ל, כי אף שעכשיו זה כבר אחרי השקיעה, ואסור להספיד, כתוב שולחן ערוך שלא מספידים אחרי ראש חודש. אבל כאן העניין הזה הרי לא הספד, רק זה דברים שיעשו לעילוי נשמתו.

הראש הישיבה זצ"ל טען ככה, אני מקריא, אולי אוסיף קצת מילים באמצע להבין יותר בין הדברים. באמת צריך להבין מה העניין בהספד. הרי מספרים סיפורים, ומה צריכים להספיד, הראש הישיבה שואל. הרי כל מה שכן אדם עושה, זכויות, מצוות, הכל הקדוש ברוך הוא יודע. אם כן מה מוסיף אם אנשים מזכירים את הזכויות? האם בלי זה לא יודעים? כאן הראש הישיבה הביא את המשנה באבות, "כל מעשיך בספר נכתבים".

וכן שבילילה הנשמה עולה ומעידה וחותרת, אז מה מוסיף שמדברים? אומר הראש הישיבה זצ"ל ככה: אמנם ידוע שכל מה שהקדוש ברוך הוא מתנהג בעולמו, זה בהנהגה כזו של "מלכותא דרקי' עקין מלכותא דארעא". ומלכותא דארעא, אם יש סניגור שאומר זכויות, זה משפיע לטובה על המשפט. ככה הקדוש ברוך הוא, למרות שהוא יודע הכל, בכל זאת יש חוק, שכשמזכירים זכויות זה מועיל יותר.

אם כן, אף שהנשמה מצד עצמה הרי בוודאי ידוע מדרגתה, ומה שמתווסף על ידי אמירת השבחים, זה הוא רק משהו, אבל בכל זאת יסוד כזה גדול שהראש הישיבה זצ"ל אמר כמה פעמים, שמענו את זה, את היסוד הנורא, ברוחניות, בעניינים של למעלה ואין מושג של משהו. אין משהו, בעולם הזה יש מאתיים וזו, מאתיים ואחת, לא כל כך נפקא מינה. אך ברוחניות אין כזה דבר. כל משהו יותר גדול, זה כבר משנה את כל המצב. אם יש עוד איזה דבר, זה מוסיף לו הרבה מאוד. זה משהו אחר לגמרי. ממילא אם כתוב בספרים שטוב לנפטר מה שמזכירים את זכויותיו, את גודל מעלתו נשמה, אז כל עילוי נשמה, אפילו משהו קטן, זה כבר משנה את כל העניין.

הראש ישיבה הסביר פה את הגמרא ש"כל אחד אחד ואחד נכווה מחופתו של חברו". מה זה כל אחד ואחד? משהו, אפילו חילוק קטן, זה כבר עושה נכווה. יוצא שכל טיפה וטיפה שמוסיפים לנשמתו, עילוי נשמתו, מוסיף לו המון.

אם כן אמר, אם מספר קצת מה שמזכירים שבח, זכותו לבן אדם, וזה חסד גדול מאוד, וזה חסד שנקרא "חסד של אמת". כמו שידוע אחרי זה בקדיש נקרא חסד של אמת, כי זה חסד שהנפטר כבר לא יכול להחזיר טובה לגומלי חסד עמו. ובן אדם אחרי שנפטר, אמר הראש ישיבה ושמענו את זה ממנו בחוש, כמה וכמה פעמים, מצפה בכליון עיניים לכל טיפה שאפשר להוסיף לו זכויות. כי כל זמן שאדם חי, יכול לרכוש ולרכוש. אבל אחרי שנפטר, אין לו כבר שום אפשרות לעלות בעצמו.

ומה שיש לו כן אפשרות לעלות, זה רק על ידי זה שאנשים נותנים לו, עושים לו איזה דבר, שעל ידי זה מעלים אותו, וזהו חסד גדול מאוד שאין לשער. הוא אומר, קדיש, משניות, כל זכות שעושים בשביל הנפטר זה שוקל כל כך הרבה שאין לתאר. וזה חסד של אמת, כי מה הוא יכול לעשות. ועכשיו הוא רק מחכה שיעזרו לו, שיוסיפו לו זכויות. ומה שיוסיפו לו יותר זכויות, הוא עולה יותר, הוא זוכה יותר.

אוי ווי ויי, ככה האריך במילים האלו, וזה היסוד שאמר, הוא חזר עוד פעם ועוד פעם, שהקב"ה יעזור שיקחו את הדברים שאומרים, וזה יעזור לעילוי נשמתו, ויביא לו רב חסד, מה שמוסיפים לו זכויות. ויתענג בזה ויזכה בזה. וכל הדברים שעושים, בין לימוד משניות, בין קדיש, בין שאר דברים, בין מה שעושים הבנים, בין מה שאמר בני אדם עושים, זה חסד גדול. ובוודאי הוא יהיה אסיר תודה בזה לכל אחד שעושה בשבילו.

זה מתוך הדברים. אז מה נאמר ומה נדבר, שאנחנו חייבים לראש ישיבה את כל חיינו. את כל חיינו. איי, זה בחינת בנים. הראש ישיבה כל כך הרבה השקיע בנו. את כל אלפי, עשרות אלפי או מאות אלפי תלמידיו, בארץ ובעולם, שקיבלו מהראש ישיבה כל כך הרבה. והחשוב בזה, זה בחינה של בנים, שכל מה שעושים זה הכל עילוי נשמתו, זה מזכה את נשמתו.

הראש ישיבה זצ"ל היה אומר דבר מעניין, שהיה הגריידיצער צדיק. היה תלמיד של ר' עקיבא איגר. אז הוא הוציא ספר "סוכת שלום". שם הוא מדבר על העניין של הזכות הגדולה לעשות לעילוי נשמה. והוא היה דואג הרבה מאוד לעילוי נשמות, הוא עשה בשבת קבוצות שילמדו משניות. והוא היה אומר גם דבר מעניין, הוא כותב את זה בספר שלו, שבשבת זה זכות יותר מיוחדת לעשות לעילוי נשמה יוצאת. הן גן עדן, גם אז אפשר על ידי הלימוד של שבת שמעלים את נשמתו, יושבת בזכותו וישאר בחוץ. זה לא יחזור לגיהנום, כבר ילך לגן עדן.

והראש ישיבה אמר דבר מאוד מעניין, ידוע ומפורסם שהיה בעל מופת גדול. הבן שלו ידוע, והראש ישיבה אמר שזכה שהיה בעל מופת, למה? כיון שהוא

דאג כל כך הרבה לנשמות. הוא דאג שיהיה לנשמות, בזכות זה הקדוש ברוך הוא עזר לו שהיה בעל מופת. הוא זכה לעשות דברים שדרך הטבע אנשים לא יכולים לעשות.

וזה הדגיש כמה הזכות הגדולה של לעשות לאחרים עניין נשמתו. וזה דבר שכל אחד ואחד בעולם האמת מצפה לזה, מחכה לזה. כמו שהראש ישיבה אמר, שיהיה אסיר תודה, אסיר תודה.

אוי ווי ויי... מה שייד לומר, מה שייד לומר. אוי ווי ויי... מה נאמר ומה נדבר. קשה מאוד, קשה מאוד לחשוב מה ש... אבל זה הזכויות שלנו, והקדוש ברוך הוא זיכה אותנו. זיכה אותנו בסוף, וזיכה אותנו לקבל מהראש ישיבה זצ"ל דברים כל כך הרבה, כל כך הרבה, בכל התחומים, בכל התחומים. אפשר להגיד בחינה שהראש ישיבה היה אומר בשם החפץ חיים... אני לא זוכר חפץ חיים, או האלטער מקלם אני חושב אמר... האלטער מקלם אמר: "אני בונה אנשים". והנובה רדוקר "בונה ישיבות". זוהי בחינה שקיבלנו מהראש ישיבה, הוא "עיצב" את האנשים. אנשים שזכו לקבל מהראש ישיבה, אז החיים שלהם השתנו. חיים מאושרים, חיים של תורה, חיים של מצוות, חיים של בין אדם לחברו.

היה דבר מעניין בנוגע לספר "סוכת שלם" שהזכרנו, הראש ישיבה סיפר לנו בהזדמנות, שפעם היה לו את הספר הזה, והוא השאיל אותו למישהו ולא החזיר לו את הספר. ומאוד היה איכפת לו, מאוד רצה את הספר הזה, והוא לא ידע מה לעשות. אפילו לא זכר, או שלא רצה להגיד לנו מי זה היהודי הזה שלקח ולא החזיר.

יום אחד ידידי הגאון רבי גדלי' הוניגסברג שיהיה בריא, הנכד היקר של הראש ישיבה ושל רבי חיים... שיבדל לחיים טובים וארוכים, צדיק, צדיק גדול. [הראש ישיבה אמר בשם הרבנית קניבסקי ע"ה שהוא מלאך... והי' אומר רבנו - הוא באמת מלאך.] והוא עבר ברחוב חזון איש בחנות ספרים, ורואה שהספר שמה. הוא שמח כל כך, והוא קנה את הספר. זה עלה 25 שקל אני חושב. והוא הביא לראש ישיבה את הספר, והוא ביקש ממני שאני אכתוב יחד אתו שנותנים לראש הישיבה "מתנה". והראש ישיבה רצה לשלם על זה. ומתחילה לא רצה לקחת כסף מראש הישיבה.

אחרי התפילה כשאף אחד לא היה, מתחנן אלי הרה"י, "תגיד לי כמה זה עלה? חושבים שעושים לי טובה, כמה שקלים האלה..." "אני לא רוצה מתנות", שונא מתנות...

איי ויי ויי... העיקר זה לראות את הנקיות, ולחשוב על השני, לחשוב על השני. כמה שראינו את הראש ישיבה, את המושג של לחשוב על השני, הוא הרחיק לכת בזה. אבל גם אם לא נגיע לכאלה דרגות ענקיות, לכל הפחות לזכור את שמחת האנשים המסכנים.

הייתה אישה אחת, שתהיה בריאה אני חושב שהיא חיה עוד, הייתה מגיעה כל חודש דופקת בדלת, תגיד לרב שאני... פלונית נמצאת פה בדלת. לא הבנו. לא ידענו בהתחלה, כשלא הכרנו. וכשאמרנו לראש ישיבה, הוא מיד נתן להביא מאה שקל, וכך היו חדשים רבים. ואף אחד לא ידע, מה הסיפור, וכנראה זה הי' מתקופת הרבנית ע"ה.

ולמעשה בעלה ברח לחוץ לארץ, הרבה שנים ככה נראה. ואחרי זה כשבעלה נפטר, הראש ישיבה אמר: "אוי, יעצט איז א אלמנה (עכשיו היא אלמנה)". זה הרבה יותר חמור.

וזה רק דוגמה, אבל היו הרבה מאד דברים כאלו, שדאג בלא יודעים לאנשים פרטים... ולמשל כמה אנשים דאג להם לארבע מינים. לחשוב על השני בקיצור, בכל מצב, בכל עניין.

הקדוש ברוך הוא יעזור שזוכה באמת לעשות את הדברים שהראש ישיבה רצה, ונלך בדרכיו, ועילוי נשמתו. והקדוש ברוך הוא ירחם ויחוס עלינו וזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, ויצילנו מכל הגזירות הנוראות, שכל כך לקחת ללב. "אוי ויי", אבא שבשמיים... הוא בודאי מבקש רחמים לפני כיסא הכבוד. שיזכו כולם לשבת וללמוד כמו שצריך, מה שכל יום הוא הצטער על זה כל כך. ותעמוד לנו זכותו שמיש צדקנו יבוא במהרה בימינו אמן.

לקראת סגירת הגליון, הגיע אלינו דברים נפלאים שאמר הרב ר' שמעון שניידר שליט"א, שזכה לקירבה יתירה אצל רבנו זצוק"ל.

הדברים נמסרו במדרשיית "לב לאחים" בראשון לציון, ומפני קוצר הזמן הבאנו רק כמה משפטים מתוך המשא. זכינו להתקרב אליו קצת... וראינו האיד ש"לב לאחים" הי' חלק "בלתי נפרד ממנו", והי' שמח מאד על כל מה שעוסקים בזה... וגודל "דקה אחת" של תורה, הי' מופלא לראות אצלו, וגם כשראה שעוד "דקה" צריך להפסיק למנחה, הי' מנצל, ואומר – הרי הח"ח אומר שבדקה אחת אפשר לומר "מאתיים" מלים. וגודל יראת חטא, ראינו בחוש. כאשר הי' אסור לו מפני הבריאות לאכול "חריין" בליל הסדר, הי' אוכל חסה "בלי ברכה", כי אמר שלא מרגיש מרירות... ופעם אחת הביאו לו מרור שכולם אמרו שזה מר מאד! וסמך ע"ז ובירך, אך לא הרגיש מרירות... ואח"כ הרבה מאד דיבר ב"צער נורא" על שנכשל רח"ל ב"ברכה לבטלה"... הי' מבהיל לראות!

- ניתן להאזין לדעת תורה מגדולי ישראל בראשם רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306
- ניתן להאזין למשאות הזכרון בקו אילת השחר מתורתו – 0799-555-555 שלוחה 6 ושלושה 5-3
- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: 3169258253@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל – a086221800@gmail.com